

Joden zou sluiten en bij die gelegenheid de wens van de publicist Ernst Schneider tot de zijne gemaakt dat men alle leden van het Joodse volk op één schip zou samenbrengen waarna men dat schip zou doen zinken. Veertien jaar later had diezelfde Schneider verklaard dat hij wel bereid was een Jood te dopen, maar, had hij gezegd, 'dan houd ik hem vijf minuten onder.' Hitlers antisemitisme was waarlijk geen *novum* – niet in Wenen, niet in Oostenrijk-Hongarije, niet in een Europa waarin, zij het niet overal met dezelfde intensiteit, Christenen eeuwenlang de Joden aansprakelijk gesteld hadden voor de kruisiging die, zestig generaties eerder, in Jeruzalem voltrokken was.

En ook in zijn antisocialistische gevoelens weerspiegelde de jonge Hitler de rancuneuze instelling, eigen aan de bevolkingsgroepen waar hij, kleine zelfstandige, deel van uitmaakte. Hij las veel in die jaren, rijp en groen – meer groen dan rijp vermoedelijk. Schetsen voor drama's vloeiden hem uit de pen, meest met Duitse heldensagen als centraal thema, ontwerpen voor kolossale gebouwen zette hij op papier, '*immer schwebte seine Phantasie in höheren Regionen*', aldus de enige, kortstondige vriend uit die jaren, '*und in seinen Planungen wurde nie nach dem Kostenpunkt gefragt*'.¹ Het vrouwelijk geslacht interesseerde hem niet in het minst; heel zijn formidabele psychische energie concretiseerde zich in wat toen artistieke en politieke fantasterijen leken. Van zijn politieke denkbeelden maakte hij ook geen geheim: in het *Männerheim* was hij vaak het middelpunt van een opgewonden debatterende groep; hij bleek er een merkwaardig begaafd, geheimzinnig boeiend spreker.

In de lente van 1913 verhuisde hij naar München, waar zich toen veel kunstenaars gevestigd hadden. Ook daar kon hij door de verkoop van schilderijen en reclamebiljetten redelijk in zijn onderhoud voorzien. De Oostenrijkse autoriteiten wisten evenwel na zes maanden zoeken de verdwenen dienstplichtige te vinden. Begin februari '14 moest hij zich in Salzburg aan de militaire keuring onderwerpen. Als '*zum Waffen- und Hilfsdienst untauglich, zu schwach*' werd hij afgekeurd. De onjuistheid van die diagnose bleek luttele tijd later. De eerste wereldoorlog was nauwelijks uitgebroken of Hitler, die het begin van die volkerenworsteling als een immense verlossing voelde, meldde zich als vrijwilliger in een van de Beierse regimenten. Vier jaar lang, van oktober '14 tot oktober '18 – '*die unvergesslichste und grösste Zeit meines irdischen Lebens*'² – streed hij aan het Westelijk front. Hij bleek een toegewijd en dapper militair die, eenzaam als

¹ A. Kubizek in zijn in 1938 geschreven *Erinnerungen*, aangehaald door F. Jetzinger: *Hitlers Jugend* (1956), p. 195. ² Hitler: *Mein Kampf*, dl. I (1925), p. 172.